

Izazovi izvorno digitalne građe

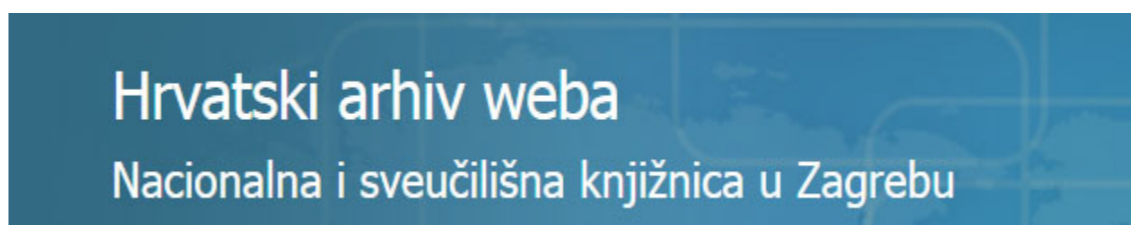
Jelena Balog Vojak

Hrvatski povijesni muzej

Sažetak:

Nove tehnologije ubrzano prodiru u baštinske djelatnosti donoseći nove mogućnosti, ali i nove izazove. Sve češće se nameće pitanje konvencionalnog naspram digitalnom. To je posebno prisutno u muzejskoj struci zbog raznolikosti muzejske građe. Digitalno okruženje omogućava digitalizaciju postojeće građe u svrhu njezine dostupnosti i očuvanja, no također stvara i izvorno digitalnu građu. Izvorno digitalnu građu možemo podijeliti u nekoliko skupina. Ta je građa dijelom umjetničkog karaktera (digitalna fotografija), ali i (većim) dijelom dokumentarnog (npr. različiti dopisi u obliku word dokumenata ili PDF-a). Nameće se pitanje njihovog prikupljanja, čuvanja i obradivosti. Jedan od ključnih izazova je određivanje kriterija prikupljanja jer takva građa danas nastaje u velikim količinama. Drugo važno pitanje jest format u kojem se čuva – dokument u digitalnom obliku (PDF) ili njegov računalni ispis. Posebnu skupinu modernih dokumenata čini elektronska pošta koja je posve zamijenila konvencionalno dopisivanje. Pisma su priznat i važan povijesni izvor, koji može mnogo otkriti kako o autoru, tako i o primatelju i vremenu kada je napisano. Sličnu je paralelu moguće povući i s

Uvod:

Cilj rada je ukazati na nove povijesne izvore za suvremenu povijest (primjerice digitalne dokumentarne fotografije, društvene mreže, elektronička pošta) koji zahtijevaju poseban pristup u prikupljanju i obradi u kontekstu muzejske građe. Kroz sažet pregled vrsta izvorno digitalne građe nastojati će se odgovoriti na pitanje kako ju obrađivati i pohranjivati s naglaskom na povijesne muzeje i zbirke.

Primjetan je sve veći utjecaj novih tehnologija na rad baštinskih ustanova. Suvremeno digitalno okruženje omogućava veću dostupnost građe i njezinu kvalitetniju zaštitu, ali također stvara i izvorno digitalnu građu. Fotografije javnih događanja (npr. inauguracija), promidžbeni materijali političkih stranaka i različitih javnih ustanova ili udruga, okupljanja i komentari na društvenim mrežama postaju izvori za suvremenu povijest i time zanimljivi kao muzejska građa.

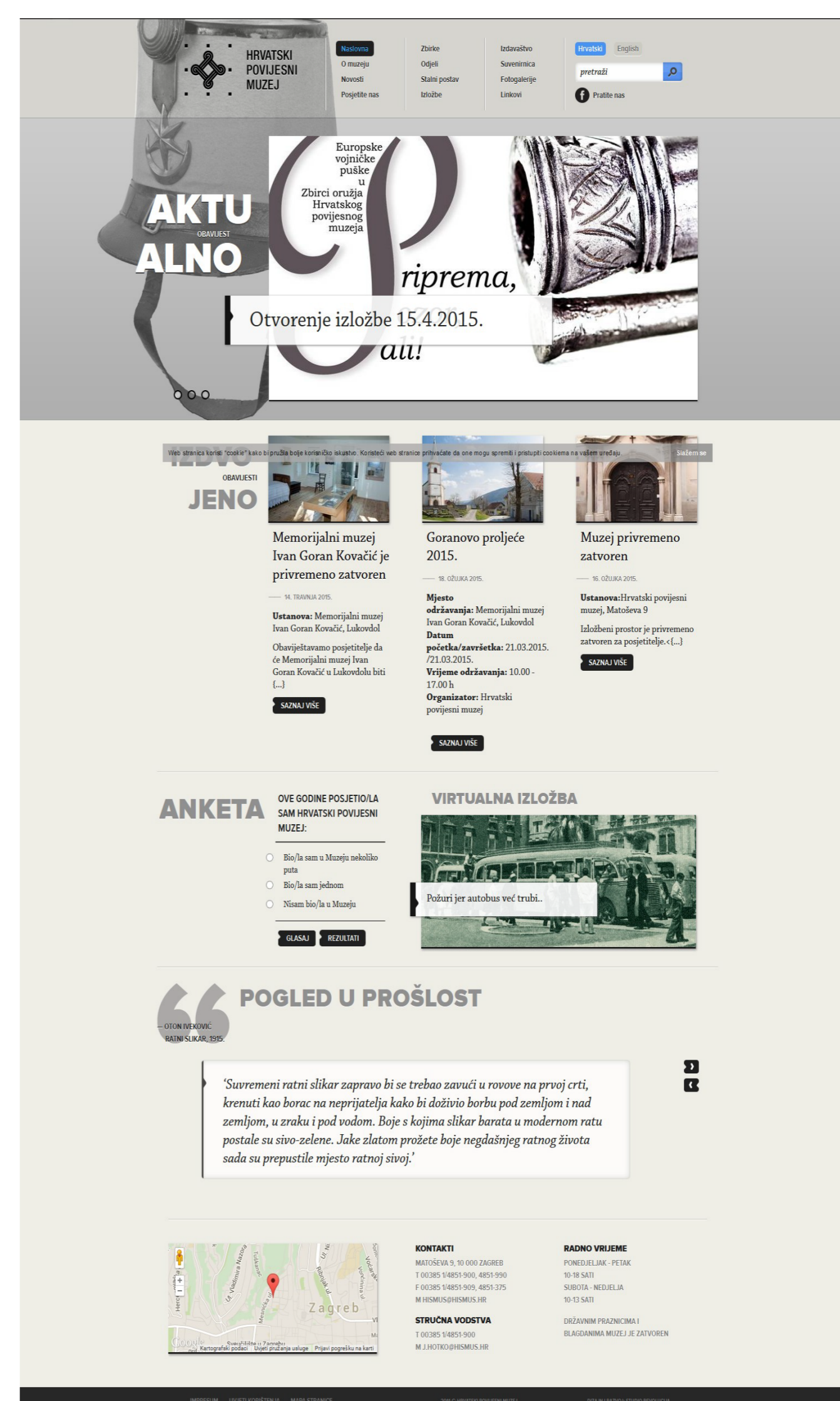
Metodologija:

Izvorno digitalnu građu moguće je obrađivati gotovo jednako kao i analognu građu iste vrste: ima svoje porijeklo, autorstvo, dimenzije, tehniku, opis. Zbog specifičnosti poželjno je takvu građu organizirati kao posebnu jedinicu zbirke. Također, obzirom da takva građa nastaje u velikim količinama, vrlo je važnosti odrediti kriterije njenog prikupljanja. Izvorno digitalnu građu možemo podijeliti na:

- audio-vizualne formate (fotografije, videa, audio snimke),
- dokumentarnu građu (dopisi, promotivni materijali, apeli, elektronička pošta, e-pozivnice),
- e-knjige, web stranice te društvene mreže kao izdvojeni fenomen.

Ukoliko ona postoji u muzeju, dio je zbirke ili dokumentacije i najčešće se radi o fotografskoj građi. Unutar hrvatskih muzeja nije pronađena niti jedna zbirka izvorno digitalne građe. S druge strane, knjižnice imaju zbirke elektroničkih knjiga, kao i mrežnih publikacija (Hrvatski arhiv weba) koje obrađuju po istim standardima kao i klasične tiskane knjige.

Digitalne dokumente i elektroničku poštu preporučljivo je pohranjivati u PDF formatu koji je trajan, nepromjenjiv i čuva izvorni izgled dokumenta. Fotografije je preporučljivo čuvati u TIFF formatu i rezoluciji od minimalno 300 dpi.

Rezultati:

U muzejskoj zajednici kao građa prvo su se pojavile digitalne fotografije i video materijali, a u najnovije vrijeme i digitalni dokumenti. U Hrvatskom povijesnom muzeju u sklopu Dokumentarne zbirke II počelo se s prikupljanjem izvorno digitalne građe koja se odnosi na promidžbeni materijal političkih stranaka, apele, javne prosvjede, snimke javnih događanja (npr. inauguracija predsjednika). Prikupljanje bi trebalo proširiti i na društvene mreže, koje su sve prisutnije u javnom životu. Brojne muzejske institucije imaju svoje profile na društvenim mrežama, pa tako i Hrvatski povijesni muzej. Za obradu takve vrste građe mogli bi se koristiti isti principi obrade kao i kod (elektroničkih) pisama, jer društvene mreže predstavljaju zapravo novu stepenicu u (elektroničkoj) komunikaciji.

Zaključak:

Izvorno digitalna građa istodobno je specifična i slična u odnosu na analognu: ima autora, mjesto i vrijeme nastanka, dimenzije, tehniku ali su pojmovi koji se koriste ponešto različiti od uobičajenih za muzejsku struku. Ipak, barem u slučaju povijesnih muzeja i zbirki, ovakve će građe biti sve više u kontekstu bilježenja suvremene povijesti. Potrebno je stoga što prije riješiti pitanje prikupljanja i obrade takve građe u muzejima.